

# Baroková literatúra (svetová literatúra 16. – 18. storočie)

- **Barok** (barocco – perla nepravidelného tvaru) - pomenovanie pre ďalšiu literárnu periódu.
  - Začal sa rozvíjať najskôr v Španielsku, Taliansku. porovnaní s humanizmom a renesanciou opäť posúva pozornosť na nadpozemský svet.
  - Dôvodom boli nepriaznivé spoločenské podmienky (30. ročná vojna 1618 - 1648, turecké vpády, mocenské boje, morová epidémia, reformácia cirkvi – vznik protestantskej a anglikánskej cirkvi...).
    - Ľudia strácajú istoty, obávajú sa toho, čo bude.
  - Na tieto podnety reagovala aj literatúra: platilo latinské VANITAS VANITATUM (márnosť nad márnosť, všetko je pominuteľné, prchavé, márne), barokové protiklady – strach zo smrti a zároveň túžba po večnom živote.
  - Literatúra sa vyznačovala:
    - **Dekorativnosťou** - prílišná ozdobnosť až prezdobnosť, čo spôsobovalo často deformovanie skutočnej krásy
    - **Pompéznosťou** – nádhera
    - **Patetickosťou** - nadnesenosťou.
  - V literatúre sa to prejavovalo hromadením umeleckých prostriedkov (symboly, hyperboly...).
  
- **Prehľad autorov:**
  - Talianska lit. – Torquato Tasso,
  - Anglická lit. - John Milton – písal náboženské eposy, v ktorých spracoval biblické námety,
  - Česká lit. – J. A. Komenský
    - Rodák z Česka, kňaz, učiteľ, reformátor školstva, učiteľ národov
    - Po strate rodiny (mor) musel utiecť pred prenasledovaním, istý čas bol v Poľsku, neskôr v Holandsku
    - Zakladal školy, písal učebnice
    - Napísal niekoľko pedagogických diel (po latinsky), dodnes sú klasikami v pedagogike
    - Napísal dielo **Veľká didaktika**:
      - Právo na vzdelanie pre všetkých (bez rozdielu)
      - Právo na vzdelanie, ktoré je zárukou dôstojného života
      - Pomalší taktiež potrebujú vzdelanie, hoci sa nemusia naučiť veľa, vedia vziať aspoň základ
      - Právo na vzdelanie a rozvoj pre ženy
      - + Škola hrou (nie len memorovanie, ale i prax), názornosť (učiť aj diagramami, ukázať problém), učiť sa v materinskom jazyku
  
- **Slovenská literatúra:**
  - Rozvíjala sa v rokoch 1650 – 1780.
  - Významnými autormi boli:
    - **Hugolín Gavlovič** – Valaská škola mravúv stodola (didakticko-reflexívna poézia) (Pozri si rozbor diel – Hugolín Gavlovič),
    - **Matej Bel** – polyhistor (človek ktorý ovláda viacero vedeckých disciplín naraz), písal odbornú prózu,
    - **J. Tranovský** – duchovná lyrika,

- **J. Simonides, D. Krman** – písali cestopisnú prózu;

- **H. Gavlovič - Valaská škola - mravúv stodola** (obsahuje 1200 básní na rôzne témy)

- **Velmi je hlúpý kdo vlast' svú tupí** (motto)

- Sladký je chren červíčkovi, když se v nem uláhne,
- a jak z neho kdy vyleze, zas se k nemu táhne.
- Sladká je vlast' člověkoví, v kteréj se narodí,
- kterou sladkost' v člověkoví prirodzenost' plodí.

Tam kde sa narodíme, stále bude  
našou vlasťou a máme nutkanie vrátiť  
sa

- Blázen je, kdo před jinými vlast' svú potupuje,
- s potupením svojei vlasti cudzú vychvaluje.
- Kdo vlast' svoju potupuje, i sám seba haní,
- nevdečný je, kdo uctivost' svej matky nebrání.

Je hlúpe urážať svoju vlasť a zároveň  
vychvaľovať inú krajinu, pretože urážame  
i samých seba

- Když je vlast' v neuctivosti, i ten bez cti bývá,
- který v neuctivej vlasti narodení mívá.
- A tým vetšé pro nevdečnost' potupení získá,
- jak nálezky, cudzé mravy do svej vlasti vtíská.

Neúctivý a nerozumný človek bude haniť  
svoju vlasť, nadchýname sa cudzím  
a snažíme sa to tu vtláčiť

- **Kde gazdina korhelkyňa** (alkoholička), **tam je prázdna kuchyňa**

- **Prítelov tvých šanuj** (vážiť).

- **Dobre čiň každému, a vzlášte dobrému.**

- **Ve všem tvých rodičův šanuj...**